

ע"פ 1222/22 - מדינת ישראל נגד האדי נאצר, מוחמד עלקם

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 1222/22

לפני:

כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופט א' שטיין
כבוד השופט ח' כבוב

המערערת:

מדינת ישראל

נגד

המשיבים:

1. האדי נאצר
2. מוחמד עלקם

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי ירושלים ב-
ת"פ 40006-07-20 מיום 6.1.2022 שניתן על ידי
השופטת ת' בר-אשר

תאריך הישיבה:

ט"ז בסיון התשפ"ב (15.06.2022)

בשם המערערת:

עו"ד שרית משגב

בשם המשיב 1:

עו"ד אבנר בן אישתי

בשם המשיב 2:

עו"ד מוחמד רבאח

בשם שירות המבחן למבוגרים:

עו"ס ברכה וייס

פסק-דין

עמוד 1

השופט י' אלרון:

1. לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופטת ת' בר-אשר) ב-ת"פ 40006-07-20 מיום 6.1.2022, בגדרו נגזרו על המשיבים 8 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות, לצד ענישה נלווית, וזאת בגין הרשעתם בעבירת שוד ועבירות פירוק רכב ושינוי זהותו. הערעור נסוב על קולת העונש.

תמצית כתב האישום המתוקן

2. על פי עובדות כתב האישום המתוקן, האחים האדי נאצר (להלן: המשיב 1) ונאדר נאצר קשרו קשר לתקוף את המתלון ולגנוב ממנו כספים בעת הגעתו למחסן עבודתו בעת שהוא נושא עמו כסף (להלן: המחסן). לשם קידום הקשר, האחים צירפו את מוחמדעלקם (להלן: המשיב 2), שכנם וחברו של המשיב 1, ותכננו לבצע יחד עמו את השוד (להלן: התוכנית). במסגרת התוכנית, הורה נאדר למשיב 2 להשיג לוחיות רישוי לרכב כדי לטשטש את זהות הרכב עמו יגיעו לביצוע השוד.

ביום 3.7.2020, סמוך לשעה 8:30 בבוקר, נסעו המשיבים ונאדר ברכב "יונדאי" שכור והצטיידו בכובעים, מסכות, גז מדמיע בצורת אקדח, מקל ושתי לוחיות רישוי שגנבו מרכב "קאיה" נטוש. במהלך הנסיעה, נאדר יצר קשר עם אדם בשם מחמוד נאסר, וביקש ממנו את רכב ה"מזדה" שלו כדי לטשטש את מנת לעשות בו שימוש לשם מפגש רומנטי, הואיל ולרכב חלונות שחורים המסתירים את היושבים בו.

בהמשך, המשיבים החליפו את לוחיות הרישוי של רכב ה"מזדה" בלוחיות הרישוי הגנובות וזאת במטרה לטשטש את זהות הרכב וכדי להקשות על כוחות המשטרה לו יתקלו בהם בדרכם.

סמוך לשעה 10:00 המשיבים נסעו ברכב ה"מזדה" לכיוון המחסן, כאשר נאדר נוסע ברכב ה"יונדאי" בצמוד אליהם כדי להסתיר את לוחיות הרישוי הגנובות. בשלב מסוים, הצטרף אדם נוסף לשלושה לשם ביצוע תכנית השוד (להלן: אחר). סמוך לשעה 10:22 ומשהבחינו המשיבים במתלון נכנס עם רכבו לחניית המחסן, יצאו מרכבם לכיוון המתלון כשמסכות על פניהם; גז מדמיע ואקדח דמה בידי המשיב 1; והמשיב 2 אוחז במקל.

באותה העת, המתלון יצא מרכבו כאשר בידיו שקית שחורה המכילה כסף מזומן ושקים (להלן: השקית). המשיבים תקפו את המתלון - המשיב 1 ריסס גז מדמיע על פניו, והמשיב 2 הכהו במקל, וחטף את השקית מידיו. מיד לאחר מכן, המשיבים נמלטו לכיוון רכב ה"מזדה", ומשנשמטה השקית מידי המשיב 2, התקרב המתלון למשיבים אך נמלט חזרה לחניון נוכח איומי המשיב 1 וחששו לחייו. המשיבים אספו את הכסף שנפל, נכנסו לרכב ה"מזדה" ונמלטו מהמקום עם האחר, בעוד נאדר נוסע לפנייהם ברכב ה"יונדאי". לבסוף, המשיבים נטלו מהמתלון כסף מזומן בסך 44,610 ש"ח, מתוכם נאדר קיבל 6,000 ש"ח; המשיב 2 קיבל 2,000 ש"ח; ושאר הכסף נותר בידי המשיב 1.

בגין מעשים אלו יוחסו למשיבים עבירות שוד בנסיבות מחמירות לפי סעיף 402(ב) וסעיף 29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); פירוק רכב לפי סעיף 413ד(ב) וסעיף 29 לחוק; ושינוי זהות של רכב או של חלק של רכב לפי סעיף 413ט וסעיף 29 לחוק.

3. המשיבים הורשעו בעובדות כתב האישום המתוקן, על פי הודאתם במסגרת הסדר טיעון, אשר לא כלל הסכמה לעניין העונש.

4. בגזר דינו, בית המשפט המחוזי הדגיש כי המשיבים פגעו במידה רבה בערכים המוגנים בכלל זה כבודו, חירותו ורכושו של קורבן העבירה, נוכח חומרת מעשיהם במסגרתם תכננו בקפידה את מעשה השוד; הצטיידו במסכות, גז מדמיע, אקדח דמה ומקל מבעוד מועד; נטלו רכב מאדם אחר ושינו את זהות הרכב; שדדו סכום כסף לא מבוטל; ואף שהנזק הפיזי שנגרם למתלונן היה קל – האירוע יכול היה להסלים ולהסתיים בנזקים חמורים יותר.

בנוסף, בית המשפט נתן דעתו לכך שהמשיבים הורשעו בשלוש העבירות כמבצעים בצוותא, כך שאין מקום לטענה "מלאכותית" כלשונו, כי כל מעורב בפרשה עשה פעולות מסוימות בלבד. בהתחשב באמור לעיל, ובשים לב למדיניות הענישה הנוהגת, בית המשפט המחוזי קבע כי מתחם העונש ההולם בעניינם של המשיבים נע בין 8 חודשי מאסר, לרבות בעבודות שירות, לשלוש שנות מאסר בפועל.

5. בעת קביעת עונשם של המשיבים בגדרי המתחם, בית המשפט המחוזי זקף לזכות המשיב 1, בין היתר, את הודאתו במעשיו והכרתו באחריות להם; את נסיבות חייו המורכבות, לצד גילו הצעיר והיותו נשוי ואב לשני תינוקות; את עברו הפלילי הנקי; ואת נכונותו להיטיב דרכיו ולהשתלב בתכנית טיפולית. מנגד, בית המשפט שקל לחובתו את העובדה שהכרתו באחריות למעשיו לא הייתה מלאה; ואת בחירתו לפתור את מצוקותיו הכלכליות בדרך פעולה עבריינית.

ביחס למשיב 2, בית המשפט המחוזי התחשב בהודאתו במעשיו, באופן בו נטל עליהם אחריות והביע חרטה כנה אודותיהם; בעובדה שהעבירות פוענחו במהרה בשל שיתוף הפעולה שלו עם המשטרה; בגילו הצעיר ובעברו הפלילי הנקי; בעובדה שעובר למעשי העבירה ניהל אורח חיים נורמטיבי ותקין, במסגרתו סיים בהצטיינות 12 שנות לימוד והוא שואף לרכוש השכלה גבוהה; וברצונו להשתלב בתוכנית טיפולית.

זאת ועוד, בית המשפט המחוזי נתן "משקל של ממש" כלשונו לעונש שהושת על נאדר נאצר, שותפם של המשיבים למעשי השוד, ב-ת"פ 39905-07-20 (מחוזי ירושלים). נאדר הורשע במסגרת הסדר טיעון שכונה על ידי בית המשפט המחוזי בגזר הדין בענייננו – "תמוה ומשונה", בעבירה של סיוע לתקיפה לשם גניבה לפי סעיף 381(א)(2) לחוק שהעונש הקבוע בצדה הוא שלוש שנות מאסר; חלף הרשעה בעבירת שוד בנסיבות מחמירות שנעברה בצוותא לפי סעיף 402(ב) וסעיף 29 לחוק, שהעונש הקבוע בצדה הוא עשרים שנות מאסר. זאת, חרף העובדה שחלקו היחסי של נאדר בתכנון השוד רב יותר משל המשיבים, הוא אשר יזם ותכנן את השוד, וחרף היותו בוגר ובעל הרשעות קודמות בעבירות חמורות.

משכך, ונוכח עיקרון ה"אחידות בענישה", בית המשפט המחוזי קבע כי עונשם של המשיבים יהא פחות מעונשו של נאדר אשר הועמד על 9 חודשי מאסר בפועל לצד עונשים נלווים.

לאור האמור לעיל, בית המשפט המחוזי גזר על כל אחד מהמשיבים 8 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות; 3 חודשי מאסר על תנאי לבל יעבור עבירת אלימות או רכוש מסוג "פשע", או ניסיון לעבור עבירה כאמור, למשך 3 שנים; חודש וחצי מאסר על תנאי לבל יעבור עבירת אלימות או רכוש מסוג "עוון", או ניסיון לעבור עבירה כאמור, למשך 3 שנים; פיצוי למתלונן בסך 10,000 ש"ח; וצו מבחן למשך שנה.

תמצית טענות הצדדים

6. לטענת המדינה, חומרת מעשיהם של המשיבים, נסיבות ביצועם ותוצאותיהם למתלונן, מצדיקים החמרה בענישה שהושתה על המשיבים. לשיטתה, בית המשפט המחוזי שגה בקבעו מתחם עונש הולם נמוך מהראוי, בעוד שמעשי המשיבים דורשים ענישה מרתיעה. כך בפרט נוכח הנסיבות החמורות של ביצוע העבירות ובכללן תכנון השוד לפרטים; איתור המתלונן כקרבן; החלפת לוחיות הזיהוי של הרכב; ותקיפת המתלונן באופן אשר רק "במזל" לא נגרמו לו חבלות חמורות יותר. עוד צוין כי הקלה משמעותית בעונשם של המשיבים תתאפשר רק בשל שיקולי שיקום – ואלה אינם מתקיימים בענייננו, כעולה מגוף תסקירי שירות המבחן.

המדינה מוסיפה, כי ההשוואה שבית המשפט ערך בין עניינו של נאדר לבין ענייננו, אשר הובילה לגזירת עונש מקל על המשיבים בשל העונש שנגזר על נאדר – שגויה, זאת מאחר שנאדר הורשע במסגרת הסדר טיעון בעבירה קלה יותר ביחס לעבירת השוד בנסיבות מחמירות בה הורשעו המשיבים. כמו גם שביסודו של הסדר הטיעון עם נאדר ניצבו קשיים ראייתיים באשר למודעותו לכך שהמשיבים עומדים לבצע שוד, ומכל מקום אין להקיש מהסדר טיעון של אחד – על עונשם של אחרים. על כן, נטען כי אין לראות בעונשו של נאדר "כאמת מידה לקביעת עונשם של המשיבים".

7. המשיב 1 הכיר בחומרת מעשיו, אולם טען כי בעניינו האינטרס השיקומי והאינטרס הציבורי גוברים על פני מאסרו מאחורי סורג ובריח. זאת, בשל גילו הצעיר, אורח חייו הנורמטיבי, ולקייחת האחריות מצדו על המעשים.

8. המשיב 2 טען, כי העונש אשר בית המשפט המחוזי השית עליו הולם את מעשיו ואת נסיבותיו האישיות. אשר לעבירות ונסיבות ביצוען, טען כי חלקו שולי ביחס למעורבים האחרים; כי צורף לתוכנית יום אחד בלבד לפני ביצועה, אף שהמשיב 1 ונאדר תכננו אותה במשך חודש; כי לקח אחריות על מעשיו ושיתף פעולה עם רשויות החקירה באופן מלא. לעניין נסיבותיו האישיות, טען כי יש ליתן משקל לגילו הצעיר, ולנכתב בתסקיר שירות המבחן כי מעשיו נבעו מתוך לחץ חברתי ורצון לשמור על יחסים עם חבריו – המשיב 1 ונאדר, והמליץ על ענישה שיקומית ללא הרשעה.

אשר להשוואת ענייננו לעניינו של נאדר, המשיב 2 סומך ידיו על קביעת בית המשפט המחוזי ומדגיש כי אף שנאדר הורשע במסגרת הסדר טיעון בעבירה קלה יותר, אין הדבר מפחית מעוצמת מעשיו וחלקו המשמעותי במעשים המיוחסים למשיבים, בפרט נוכח עברו הפלילי. לכן, ההשוואה בין יסודה. לבסוף, המשיב 2 ציין כי במקרים אחרים בפסיקה בתי המשפט סטו לקולה ממתחם העונש ההולם וגזרו שירות לתועלת הציבור על מי שעבר עבירת שוד בשל סיכויי שיקומו.

9. לקראת הדיון, הוגשו בעניינם של המשיבים תסקירי שירות מבחן עדכניים, מהם עולה כי המשיב 1 נעדר דפוסים עברייניים; חש חרטה ובושה על מעשיו; מתאמץ לתקן דרכיו, אך מנגד מתקשה להכיר בחלקים האלימים

המיוחסים לו במעשים, וטרם שולב במסגרת טיפולית, על אף רצונו, בשל נסיבות שאינן תלויות בו.

ביחס למשיב 2, שירות המבחן ציין כי הוא חש אכזבה ובושה ממעשיו, מביע חרטה על התנהלותו אשר חריגה באורח חייו; כי הוא בעל "כוחות חיוביים ותפקודיים"; וכי טרם שולב במסגרת טיפולית, על אף רצונו, בשל נסיבות שאינן קשורות בו.

בסיכומו של דבר, שירות המבחן המליץ שלא להחמיר בעונשם של המשיבים.

דין והכרעה

10. אמנם, כלל ידוע הוא שאין זו מדרכה של ערכאת הערעור למצות את הדין, ובית המשפט ייטה שלא להתערב בעונש שהושת על ידי הערכאה הדיונית אלא במקרים שבהם ניכרת חריגה קיצונית ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים, או כאשר נפלה על פני הדברים טעות מהותית ובולטת בגזר הדין (ע"פ 4124/21 מדינת ישראל נ' רימוני, פסקה 10 (1.6.2022)).

עם זאת, ניכר כי המקרה שלפנינו, בשל חומרת המעשים והתכנון שקדם להם, נמנה עם המקרים המצדיקים את התערבות ערכאת הערעור, היות והעונש אשר הושת על המשיבים מקל עמם יתר על המידה באופן שאינו הולם את חומרת מעשיהם וסוטה במידה ניכרת לקולה ממדיניות הענישה הנקוטה בדינו.

משכך, אציע לחבריי כי נקבל את ערעור המדינה ונחמיר בעונשם של המשיבים.

11. חומרתה של עבירת השוד נעוצה בפגיעה בכבודו, גופו וקניינו של הקרבן, לצד פגיעה בתחושת הביטחון הציבורית, אשר רווחתו מתערערת משסכנת השוד אורבת לכל. בשל החומרה האמורה, מדיניות הענישה הנוהגת ביחס לעבירת שוד כוללת עונשי מאסר מאחורי סורג וברית, זאת גם במקרים בהם מדובר בעבירה חד פעמית שבוצעה באופן "ספונטאני" ואשר לא מתלווה לה פגיעה פיזית משמעותית בקרבן השוד (ע"פ 7519/18 אבוסינה נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (14.2.2019); ע"פ 1167/21 חוג'יראת' נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (31.5.2021)).

12. מלבד הפגיעה הישירה בערכים המוגנים החוסים תחת עבירת השוד, מעשיהם של המשיבים ונסיבות ביצוע העבירה מתארים תמונה עגומה ועבריינית בה המשיבים, יחד עם נאדר, תכננו לפרטי פרטים את מעשה השוד; איתרו בקפידה את קרבן השוד, תוך שהם מודעים לכספים שהוא נושא במסגרת עבודתו; נטלו את רכבו של אדם אחר במרמה ושינו את זהות הרכב באמצעות לוחיות רישוי גנובות; הצטיידו מבעוד מועד במסכות, גז מדמיע, אקדח "דמה" ומקל; ואף פגעו פיזית במתלונן, בעודם שודדים את שקית הכסף שבידיו.

הצטברות הנסיבות האמורות לעיל אינה משתמעת לשתי פנים, וברי כי מעשי המשיבים דורשים ענישה הולמת ומרתיעה.

13. האופן בו יושם עקרון האחידות בענישה על ידי בית המשפט המחוזי, הוביל לתוצאה עונשית המצדיקה את התערבות ערכאת הערעור. אכן, מדובר בעיקרון יסוד ומשמעותי במשפט הפלילי אשר נועד להבטיח שוויון בפני החוק ומניעת שרירותיות בענישה. עקרון האחידות בענישה מורה כי יש להחיל שיקולי ענישה דומים על מקרים הדומים מבחינת סוג העבירות ואופיין, ומבחינת נסיבותיהם האישיות של הנאשמים (ע"פ 6028/21 אטרשני' מדינת ישראל, פסקה 13 (15.5.2022); ע"פ 5359/20 פלוגני' מדינת ישראל, פסקה 23 (13.4.2021)).

אולם, כבר נקבע כי אין להשליך מהסדר טיעון בעניינו של נאשם אחד על רף הענישה של נאשם אחר, משהסדר הטיעון מתחשב בשיקולים מגוונים ושונים ובכללם שיקולים במישור הראייתי (ראו והשוו: ע"פ 2356/17 רגביני' מדינת ישראל, פסקה 7 (29.6.2020); ע"פ 416/12 שיציניני' מדינת ישראל, פסקה 4 (12.6.2014); רע"פ 6607/21 חסוני' מדינת ישראל, פסקה 20 (21.10.2021)).

בעניינו, נאדר חבר למשיבים בביצוע המעשים המיוחסים להם, ואולם בסופו של יום הורשע במסגרת הסדר טיעון בעבירה אחרת, הקלה בחומרתה מעבירת השוד זאת כאשר בידי התביעה לא היו ראיות שבכוחן היה להביא להרשעתו בשוד כמבצע בצוותא חדא. משכך הוא, לא היה מקום להקיש מעניינו של נאדר לעניינו בשל העבירות השונות בהן הורשעו באופן המוליך להפחתה כה משמעותית בעונשם של המשיבים (ראו והשוו: ע"פ 587/22 אבונאעסהני' מדינת ישראל, פסקה 11 (22.5.2022)).

14. אף שהמלצת שירות המבחן בענינם של המשיבים הייתה כי יש להעדיף חלופות טיפוליות ושיקומיות, כבר נקבע לא אחת כי המלצת שירות המבחן – כשמה כן היא, והיא נועדה לסייע לבית המשפט במלאכת גזירת העונש, אך בית המשפט אינו מחויב לה, והעונש ייגזר בהתאם למכלול השיקולים הרלוונטיים (ראו: ע"פ 6068/21 מדינת ישראל' פקיה, פסקה 16 (19.12.2021)).

15. אשרעלכן, בהינתן מדיניות הענישה הנוהגת, ובשים לב לכך שאין זומדרכה של ערכאת הערעור למצות אתהדין, אציע לחבריי לקבל את ערעור המדינה, ולהחמיר בעונשם של המשיבים, כך שחלף 8 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות שהושתו עליהם בבית המשפט המחוזי, יעמוד עונשם על 18 חודשי מאסר בפועל. יתרכיב גזרה דינויות ותרועלכנם.

16. אמנם מדובר בהחמרה משמעותית בעונשם של המשיבים, ואולם, כפי שפירטתי לעיל, המעשים החמורים אשר ביצעו ונסיבות ביצועם מלמדים כי לא ניתן להסתפק בעונש מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות מטעמי השוואת ענינם לענינו של נאדר. המקרה דן מצדיק אפוא החמרה משמעותית בעונשם של המשיבים, וזאת לאחר שלקחתי בחשבון את נסיבותיהם האישיות ולרצונם להשתקם ולשוב לדרך הישר, ובהינתן הכלל כי ערכאת הערעור אינה ממצה את הדין.

17. סוף דבר: אציע לחבריי לקבל את ערעור המדינה כך שעונשם של המשיבים יעמוד על 18 חודשי מאסר לריצוי בפועל, חלף 8 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות. יתר רכיבי גזר הדין יותרו על כנם.

השופט א' שטיין:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט ח' כבוב:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' אלרון.

המערער יתייצב לתחילת ריצוי עונשו בבימ"ר ניצן ביום 13.7.2022 עד השעה 10:00 בבוקר, או על פי החלטת שב"ס, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על המערער לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שב"ס בטלפונים: 074-7831077, 074-7831078

ניתן היום, כ"ד בסיון התשפ"ב (23.6.2022).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט